

Inveröju med Karl-Henrik Wallerstein, präst i Älmhult, doktorand vid Åbo akademi samt anställd på Theofil i Lund.

Karl-Henrik är gift med Jenny och har fyra barn.

Du arbetar på något som heter Theofil. Vad gör du på Theofil?

Jag arbetar som studentpräst på Theofil. Mina huvuduppgifter är att genom Theofil's resurser ge stöd till teologistudenter vid Lunds universitet. Vi arbetar också steg för steg med att bli en resurs för präster och pastorer i Sverige.

Närmast på programmet står två större händelser: Till hösten ska vi ha en konferens med GT-teologen Tremper Longman III (mer om detta senare). Vi har nu en kurs i samarbete med Anders Sjöberg och skall åka till Israel 2011 tillsammans med ca 50 deltagare.

Jag blev som teologistudent engagerad i Theofil. Jag minns hur nervös jag var inför tentor och möten med lärare. Jag minns också hur en process började i mitt inre som sedan aldrig slutat. Vi kan kalla det för "den teologiska processen". För mig tog den sig uttryck i både en nyorientering i min tro och ett sökande efter fast mark. Theofil blev för mig en oas! På Theofil kunde jag känna att min tro inte behövde ifrågasättas. Jag upplevde samtidigt Theofil som ett forum där jag tillsammans med andra kunde reflektera kring tron. Givetvis är det så att en teolog främst

är en person som tror på Gud och fördjupar sig i vem Gud är. Annars är man väl inte teolog?! Men en teolog i vår kultur kan ganska lätt bli sekulariserad. Att ett universitet är sekulärt innebär att det anses som ovetenskapligt att föra in sin egen trosövertygelse. Målet är i stället att finna fast mark utifrån vissa vetenskapliga premisser. Men faktum är att dessa vetenskapliga premisser alltför ofta har en kunskapsteori som vilar på en agnostisk kunskapsteori.¹ Man kan därmed med rätta säga att metoden ger resultatet. Till viss del kan vi hålla med om att vår egen trosövertygelse måste kunna stå utanför våra studier, men vi får aldrig glömma att tron på den uppståndne Jesus Kristus är resultatet av ett möte som gett mitt liv en annan riktning. Denna riktning, som också kallas efterföljelse, innebär att jag präglas, formas av den Gode Herden. Jag kan ju inte bara sluta följa Jesus bara för att jag kommer in i en teologisk miljö.

Theofil blev för mig en plats där jag kunde följa Jesus Kristus och samtidigt genom bön och samtal fördjupas i mina studier. En fantastisk sak med Theofil är läget. Det ligger bara ett stenkast från Teologen. Idag hyr Theofil sina lokaler av en förening inom ELM (tidigare Bibeltroga Vänner), Filippi. Theofil startades 1987, på initiativ av en norrman vid namn Trond Skinstad som upplevde att det behövdes ett akademiskt alternativ till Teologen. Han sparade därför pengar och köpte sedan in böcker. Så startades Theofil: i en bokhylla. Idag erbjuder Theofil studieplatser, ett bibliotek, tidskrifter, allt för att studenten skall få de bästa förutsättningarna att få ut det mesta av sin studietid i Lund. Universitetsmiljön är en mycket stimulerande miljö att vistas i, men institutionen är tillsammans med många andra utbildningsplatser för präster och pastorer i hög grad skeptisk till kristen tro och förnekar Bibelns auktoritet och Bibelns gudomliga inspiration. Konsekvensen blir att många unga startar sina studier fulla av entusiasm att tjäna Kristus men förlorar sin passion för mission och till och med sin tro.

Vad är ert mål?

Vårt mål utgår från vår vision. Vår vision ger mig verkligen energi. Vår vision är att ge teologer, framtidens ledare inom kyrka och akademi och skola en stolthet över Kristus och Bibeln. Vi längtar efter en förnyad stolthet över just Bibeln. En stolthet som tillämpas i en attityd som säger:

1. I sista numret av *Theofilos* 2010 kommer vi att behandla begreppet sekularisering. I förra numret behandlades vissa av de kunskapsteoretiska förutsättningar som Karl-Henrik talar om här. (Red.)

*“Theofil blev för mig en plats där jag kunde följa
Jesus Kristus och samtidigt genom bön och samtal
fördjupas i mina studier”*

jag litar på att det som står i Bibeln står där av en speciell anledning och jag skulle aldrig drömma om att kompromissa med Guds ord.

Vi vill vara med att steg för steg förändra svensk kristenhet mot en större trohet till kyrkan och Bibeln. Vi menar att en teolog är en strategisk person att stödja. Vi tror att det idag finns ett behov att återskapa förtroendet för teologin som en vetenskap. En teolog idag behöver få uppmuntran och se att det han eller hon studerar är livsviktigt för kyrkan och för vårt samhälle.

Kunskap är, när den används i sanningens tjänst, alltid till välsignelse. Men tänk, kyrkor i Europa har i ca 200 år mer eller mindre inspirerats med en skeptisk attityd till Bibeln. Men vi kan kritisera bibelkritikens flaggskepp, den historisk-kritiska metoden och vi bör göra det utifrån den nya världsåskådning som vi lever i, den postmoderna. Vi behöver inte använda de vanliga relativistiska argument som utgör och som i viss mån definierar en postmodern kunskapssyn, men vi kan säga att den kunskapsteori som den historisk-kritiska metoden vilar på är varken objektiv eller oskyldig som den oftast utges för att vara. Den gammaltestamentliga teologen Walter Brueggemann skriver att liksom den kristna tron inte bygger på en rad slutsatser som kommer ur reflektion, utan på uppenbarelsen, alltså på icke förhandlingsbara premisser, så gäller samma förhållande också för upplysningens kunskapsteori och därmed också den historisk-kritiska metoden. Denna metod bygger inte på en rad slutsatser utan på icke förhandlingsbara premisser, nämligen en rad inomvärldsliga premisser (se t.ex. Troeltsch).²

2. Brueggemann W., *Theology of the Old Testament*, Minneapolis, 1997: 14, 561, 727.

Vi kan säga att metoden ger resultatet. Redan på förhand vet vi att Jesus omöjlig kunde gå på vattnet då den historisk-kritiska metoden på förhand förnekar underverk. Ett annat grundfel, enligt Brueggemann, är att metoden inte kan komma åt textens huvudbudskap. Man kan inte utgå från inomvärldsliga tänkesätt, det vill säga naturalistiska premisser som innebär att texten skall kunna förklaras utan hänvisning till teologiska utsagor. Historisk-kritisk metod har missat textens primära intentioner. Resultatet har blivit tvåfaldigt, dels en rent religionshistorisk produkt som vägrar att diskutera Gud roll i Israels liv, dels ett fokus på i och för sig intressanta filologiska³ kommentarer men som ofta inte blir till vidare stor hjälp vid tolkningen av en text, utan ett evigt diskuterande angående olika redaktioner och jämförelser med utombiblskt material.

Detta förklarar den skepsis som finns mot de resultat som kommit genom historisk-kritisk metod. Denna metod har på många punkter ifrågasatt och ifrågasätter Bibeln och därmed ytterst sett hela den kristna trons trovärdighet. Det borde vara rimligt att ha som utgångspunkt en kristen trossats som man sedan kritiskt försöker förstå. Förståelsen blir inte objektiv bara för att man utgår från en naturalistisk metod som utesluter det övernaturliga. Den kristna tron har utvecklat flera kriterier för att med tron som utgångspunkt kritiskt reflektera över trons frågor (credo ut intelligam, latin för "jag tror för att förstå"). Givetvis måste all vetenskap grundas på faktorer som är åtkomliga för studium och diskussion. En utgångspunkt där Gud förutsätts är emellertid inte mindre objektiv. Frågan uppmärksammar en viktig fråga för bibelstudiet överhuvudtaget. Frågan gäller möjligheten att nå objektiv kunskap. Vi står alla i ett mentalt och historiskt sammanhang som sätter gränser för vår kunskap. Det är därför viktigt att betona att all kunskapsteori, såväl agnostisk som teistisk utgår ifrån någon slags trosföreställning. Det innebär att allt tal om objektivitet, först och främst måste relateras till forskarens utgångspunkt, alltså huruvida forskaren utgår ifrån en agnostisk eller teistisk utgångspunkt. Om vi har en teistisk utgångspunkt i arbetet med Bibelns texter är inte den historisk-kritiska metoden ett hinder utan tvärtom kan dess olika delmetoder, som källkritik, formkritik, litterärkritik leda oss fram till argument för trons tillförlitlighet – vi ser att Bibeln håller även

3. D.v.s. saker som har att göra med språkets och litteraturens uppbyggnad och utveckling (Red.)

“Den kristna tron har utvecklat flera kriterier för att med tron som utgångspunkt kritiskt reflektera över trons frågor (credo ut intelligam, latin för ”jag tror för att förstå”)”

för de mest ingående studierna.

Det är inte att undra på att vi teologer idag känner oss en smula modfällda när vi skall börja berätta om Bibeln. Vi tror på förhand att ingen skall tro på en teolog, och det med rätta, för teologen tror inte på det han eller hon lärt sig. Här behövs ett dubbelt arbete tror vi. Dels behöver vi göra teologer uppmärksamma på hur relevanta de är för församlingen/kyrkan. Dels behöver vi uppmärksamma dem på att bli relevanta för sin tids frågor.

Vad händer på Theofil i framtiden?

Vi har en önskan att kunna åka ut i församlingar inom kort för att sprida Theofils vision. Vi önskar att regelbundet få hålla teologikonferenser inom olika ämnen och att få hålla predikokonferenser.

I höst ska vi ha en GT-konferens med en amerikansk teolog som heter Tremper Longman. När jag som student läste grundkursen i Gamla testamentet kom jag av en tillfällighet över boken *An introduction in the Old Testament* av Longman. Den var helt fantastisk. Den var akademisk, vilket så klart är nödvändigt när man studerar teologi och den var faktiskt bättre än den lärobok jag hade på grundkursen.

Denne Tremper har alltsedan dess varit en stor förebild för mig. Jag var i Boston 2008 på världens största bibelkonferens med över 5000 deltagare. På konferensens sista dag var det en GT-debatt mellan två aktuella GT-forskare och Tremper Longman satt i podiet som en slags ”jury”. Efteråt gick jag fram och pratade med honom. Jag vågade aldrig tro att jag några månader senare skulle få äran att välkomna honom och hans fru över till Europa och Sverige. Det är uppmuntrande att många amerikanska forskare inom hela den teologiska disciplinen har ett hjärta för Europa.

“Dels behöver vi göra teologer uppmärksamma på hur relevanta de är för församlingen/ kyrkan. Dels behöver vi uppmärksamma dem på att bli relevanta för sin tids frågor.”

Du forskar också i Gamla testamentets exegetik. Varför det?

Jag älskar teologi och ser mina studier i GT i ljuset av detta. Sedan går det inte att komma ifrån att Gamla testamentet är oerhört intressant. Läs Psaltaren till exempel och meditera över dessa uråldriga texter, skrivna av judiska män. Hur i hela världen har de kunnat formulera så oerhört träffsäkra meningar? Bara detta är ett gudsbevis! Jag forskar primärt kring Walter Brueggemann (jag refererade till honom tidigare) och hans metod för att skriva gammaltestamentlig teologi.

Var befinner sig GT-forskningen i dag?

GT-forskningen befinner sig som alltid i ett spännande skede. Å ena sidan har vi en ideologiskt präglad ”vänstervriden” skola, kallad Sheffieldskolan inom den historiska disciplinen. Här förnekar man helt ett Israel före exilen i Babylon. Denna skola menar att Israels tillkomst skall förstås i ljuset av att folk trängde sig in i nuvarande Israel. Som motivering för att få bo i landet skapade man helt enkelt en historia med uttåget ur Egypten, Kung David m.m. Konsekvenserna för bibelsynen blir att i princip hela Gamla Testaments historiska böcker måste betraktas som myt, påhitt, sagor. Å andra sidan har vi forskare som verkligen påvisar att Gamla testamentets texter är oerhört trovärdiga historiska källor. Särkilt israeliska historiker är mycket framträdande. Amerikana tävlar inom GT-teologin i att skriva ”den tjockaste boken.” Leder just nu gör John Goldingay⁴ professor vid Fullers teologiska seminarium med tre volymer á 1000 sidor.

4. För en intervju med Goldingay om GT-forskningen idag gå in på: <http://nijaygupta.wordpress.com/2010/03/05/interview-with-john-goldingay-on-old-testament-theology/>.

På Fullers hemsida finns det artiklar som man kan ladda ner av honom:

http://documents.fuller.edu/sot/faculty/goldingay/cp_content/homepage/homepage.htm
(Red.)

Postmodernt präglad exegetik med fokus på den skrivna texten är också intressant. Ett farväl till historisk-kritisk metod är för tidigt att säga, men det är ett paradigm som alltmer börjar ifrågasättas. De evangeliska i USA är ledande vilket blev tydligt för mig när jag besökte Society of Biblical Literatures årliga konferens.

Kan du föreslå några bra böcker om Gamla testamentet?

Framför allt vill jag rekommendera Professor Bruce Waltkes *An Old Testament Theology* (Zondervan, 2007).

En annan bok som jag verkligen kan rekommendera är nyss nämnda Tremper Longmans III som tillsammans med Raymond B. Dillard skrev *An Introduction to the Old Testament* (Zondervan 2006, 2:a utg.). Den är ett måste för alla teologiintresserade.

En tredje bok är *Text under Negotiation* (Fortress Press, 1993) av Walter Brueggemann. Han ifrågasätter i den här boken den historisk-kritiska metoden och han gör det utifrån en ganska liberal utgångspunkt.

En fjärde teolog inom GT-disciplinen är utan tvekan John Goldingay och hans monumentala trippelvolym *Old Testament Theology: Israel's Gospel, Faith and Life* (IVP Academics, 2003, 2006, 2009).

En femte bok är K.A. Kitchen's *On the Reliability of the Old Testament* (Eerdman, 2006). Denna bok är verkligen en positiv motvikt till skeptisk historieforskning inom GT-forskningen. Kitchen börjar i exilen och går sedan bakåt i historien. Han fäster läsarens uppmärksamhet på små detaljer i de historiska böckerna i Gamla testamentet och visar väldigt pedagogiskt hur väl det går att tro på dessa böcker, alltså lita på att dessa är historiskt tillförlitliga. Det finns många fler böcker.

Till sist, en svensk teolog jag verkligen kan rekommendera är Hugo Odeberg. Han var professor i Nya testamentet i Lund och författare till många kortare och populärt hållna skrifter som fortfarande går att få tag på i andrahandsbokhandlar. Han började som en ganska liberal teolog men ändrades och förblev sedan en oerhört positiv inspiratör för många teologer. Odeberg bedrev en exegetik på Bibelns vilkor, såg Bibeln som Guds ord och skriver mycket bra om skriftens auktoritet.